

ВИВЧЕННЯ ТЕОРЕТИКО-ЛІТЕРАТУРНИХ ПОНЯТЬ В ОСНОВНІЙ ШКОЛІ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНФОГРАФІКИ

Теоретико-літературні поняття є складовою частиною шкільного курсу української літератури. Вони є запорукою усвідомлення учнями специфіки літератури як мистецтва слова, формування вмінь аналізувати художній твір з урахуванням його ідейно-художньої цілісності та авторської позиції, єдності змісту і форми, забезпечення ідейно-естетичного впливу на школярів, виховання стійкого інтересу до читання. Питання вивчення елементів теорії літератури в школі досліджували О. Бандура, Г. Беленький, Л. Мірошніченко, Є. Пасічник та ін. Працюючи над подоланням проблеми спонтанності викладання теоретичних понять та збереження цілісності шкільного курсу, науковці зупинилися на системно-структурному способі, що передбачає три ступеня систематизації знань із теорії літератури: □ встановлення внутрішніх зв'язків кожного поняття з іншими однорідними, вже засвоєними, наприклад, зясування подібності між тропами; □ розкриття спільних та відмінних рис у близьких групах понять, наприклад, створення підрозділу «Художні засоби мови»; □ об'єднання усіх груп та підрозділів у чітку систему, що відповідає структурі теорії літератури [1, с. 119-120]. Чинні шкільні програми з української літератури традиційно передбачають вивчення теоретиколітературних відомостей у кожному класі відповідно до пізнавально-вікових особливостей учнів. Відомо, що процес їх засвоєння складний і тривалий. Класична методика виділяє у ньому такі етапи: □ накопичення спостережень над певними літературними явищами у процесі розгляду художніх творів та аналізу історико-літературних періодів; □ тлумачення самого поняття та формулювання визначення; □ поповнення поняття новими ознаками і формування вмінь застосовувати ці знання на практиці [1, с. 117]. Науковці відзначають, що ефективному засвоєнню відомостей із теорії літератури сприяє унаочнення матеріалу. Це твердження у цифрову епоху є особливо актуальним, оскільки учитель на уроці працює переважно із школярами-візуалами, які більшу частину інформації сприймають органами зору. Є. Пасічник у своєму посібнику з методики викладання відзначав, що у систематизації теоретиколітературних понять важливу роль відіграють графічні таблиці, які наочно демонструють зв'язок між окремими поняттями та визначають їхнє місце у загальній системі [4, с. 340]. Практика свідчить, що учителі звертаються до умовно-схематичної зображувальної наочності вже на етапі пояснення теоретиколітературного поняття. На допомогу їм приходять, зокрема, відповідні матеріали, подані у шкільних підручниках та методичних посібниках. Наприклад, у навчальному виданні для 7 класу автор Л. Коваленко пропонує скористатися схемами і таблицями з метою опрацювання теоретико-літературних понять та аналізу творів. Також словесники використовують можливості інформаційно-комунікаційних технологій для створення сучасного унаочнення відомостей із теорії літератури. Наприклад, учитель Юрківського навчально-виховного комплексу «Дошкільний навчальний заклад – загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів» Уманської районної ради Черкаської області Н. Гинга розробила електронний посібник «Теорія літератури. Фольклор. Динамічні таблиці. 5-7 клас», у якому у доступній

та цікавій формі виклала основні поняття теорії літератури за допомогою динамічних таблиць. Видання містить також словник-довідник літературознавчих термінів та різнорівневі тестові завдання [3]. На нашу думку, великі можливості для унаочнення відомостей із теорії літератури має інфографіка. Цей термін іншомовного походження з'явився у нашій мові порівняно недавно, хоча першими прикладами інфографіки фахівці називають ще печерні малюнки та мапи, створені первісними людьми. Вікіпедія тлумачить інформаційну графіку як візуальне подання інформації, даних або знань, призначених для швидкого та чіткого відображення комплексної інформації. Це карти, схеми, таблиці, діаграми, графіки тощо. Робота зі створення інфографіки є поетапною [2]. Для учителя-словесника, який працює над таким сучасним варіантом унаочнення відомостей із літературознавства, вона значно спрощується. Йому нескладно буде сформулювати мету та визначити цільову аудиторію (учні або колеги). Не виникне також проблем у дипломованого філолога зі збором, аналізом та обробленням інформації з теорії літератури. На етапі побудови доступної візуалізації та виборі формату йому на допомогу прийде чимала кількість сервісів у мережі інтернет, що пропонують послуги зі створення інфографіки. Це зокрема Infogr.am, Easel.ly, Draw.io та ін. У практиці роботи користуємося онлайн-конструктором Canva, що має, на наш погляд, низку переваг. Окрім інфографіки, за допомогою цього сервісу можна також підготувати плакати, буклети, колажі, постери, презентації, банери, стрічки коміксів та ін. Реєстрація не займає багато часу. Створити дизайн можна за допомогою готових фотографій, векторних зображень та ілюстрацій або використавши власні матеріали. Редагування фото здійснюється за допомогою уже налаштованих фільтрів або засобів фоторедагування. До послуг користувачів великий вибір шрифтів та кольорів. Готову інфографіку можна завантажувати на комп'ютер в електронних форматах для використання на уроці або у спеціальному PDF для друку з високою роздільною здатністю для отримання якісних поліграфічних виробів. За допомогою онлайн-конструктора Canva можна також осучаснити схеми і таблиці з теорії літератури, що раніше використовувалися вчителем. Подаємо зразки інфографіки, створені за допомогою цього сервісу, для засвоєння школярами таких відомостей із теорії літератури, як сюжет та його елементи (рис. 1) під час вивчення повісті Лесі Ворониної «Таємне товариство боягузів» у 6 класі та основні художні напрями до оглядової теми у 9 класі «Нова українська література» (рис. 2). Таким чином, використання можливостей інфографіки для опрацювання теоретико-літературних понять дозволить створити сучасне унаочнення матеріалу, що сприятиме належному засвоєнню відомостей із літературознавства учнями нового тисячоліття.

Література:

1. Бандура О.М. Засвоєння понять з теорії літератури / О.М. Бандура // Наукові основи методики літератури: Навчально-методичний посібник / За редакцією професора Н. Й. Волошиної. – К.: Ленвіт, 2002. – С. 115-121.
2. Бондаренко Л.Г. Підготовка студентів-філологів до використання інфографіки на уроках української літератури // Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Педагогічні науки: Збірник наукових праць. Випуск 2, частина 2. – Глухів: Глухівський нац. пед. університет ім. Олександра Довженка, 2018. – С. 76-82.

3. Гинга Н. Теорія літератури. Фольклор. Динамічні таблиці. 5-7 клас [Електронний ресурс] / Наталія Гинга. – Режим доступу: <http://oipopp.ed-sp.net/node/7402>. – Дата звернення 10.03.2019. 4. Пасічник Є. А. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти / Є. А. Пасічник. – К.: Ленвіт, 2000. – 384 с.

Бондаренко Л. Вивчення теоретико-літературних понять в основній школі з використанням інфографіки // Матеріали XIV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Проблеми та перспективи розвитку сучасної науки в країнах Європи та Азії» // Збірник наукових праць. – Переяслав-Хмельницький, 2019. – С. 127-130.